

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної
та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Філософія науки
Викладач (-і) 	Стежко Зоя Василівна кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	050509394358
E-mail:	zoiastez@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: іспит. Загальна кількість кредитів – 4. Формат: очний (offline / facetoiface) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2023-2024 н.р.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається одночасно з такими дисциплінами: «Англійська мова за профілем наукової спеціальності», «Педагогіка вищої школи», «Інформаційні технології в науковій діяльності», «Податкова політика та управління оподаткуванням», «Концепції і парадигми розвитку теорії і методології бухгалтерського обліку».

1. Мета і завдання дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Філософія науки»: формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії»

філософської парадигми наукового мислення, сучасних наукових парадигм; осмислення філософської методології, зокрема, раціональної епістемології як конструктивної основи економічних та інженерно-технічних досліджень; надання знань, які – у рамках цілісного світорозуміння – сприятимуть розвитку спеціальності 071 «Облік та оподаткування».

Завданнями дисципліни «Філософія науки» є:

- ознайомити здобувачів із сучасними методологічними концепціями у сфері філософії науки;
- показати ефективність філософської методології пізнання у сфері фундаментальних, економічних та технічних наук;
- розкрити питання щодо природи наукового знання та критеріїв науковості знання;
- сформувати навички компаративістського підходу до дослідження конкретних наукових тем;
- окреслити умови та межі етичних норм та цінностей наукового співтовариства;
- надати здобувачам можливість сформувати власну науково-світоглядну парадигму як наслідок осмислення філософської рефлексії;
- надати аргументи для формування матеріалу власного наукового дослідження, керуючись філософською методологією.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Загальні компетентності

ЗК01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04 Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері обліку та оподаткування на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності

СК08. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики обліку, аналізу, аудиту, та оподаткування, аналізувати, оцінювати та прогнозувати відповідні процеси.

СК09. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з обліку, аналізу, аудиту та оподаткування й на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку,

отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН04. Застосовувати загальні принципи та методи економічних і соціальних наук, а також сучасні методи досліджень для провадження досліджень у сфері обліку та оподаткування та у викладацькій діяльності.

РН05. Формулювати та перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень (опитувань, спостережень тощо) і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані з питань регулювання обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

РН06. Планувати та виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з обліку та оподаткування та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних наукових інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Під час організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до:

- Положення про організацію освітнього процесу (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf);

- Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ (<http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=72>).

4. Програма навальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.				
НАУКА ЯК ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ				
1.	Тема 1. Філософські проблеми наукового пізнання Гносеологія як розділ філософії, її структура та принципи. Епістемологія та філософія науки. Філософія науки як інтерпретація з позицій філософії можливостей, цілей, закономірностей та методів функціонування та розвитку науки. Пліуралізм філософських систем та «Філософія науки». Розгляд основних аспектів філософії науки. Наука як соціальний та	2	1	6

	історичний феномен. Передумови становлення науки. Донаукові форми знання. Основні аспекти існування науки: система знань, соціальний інститут, форма суспільної свідомості, виробництво й вид діяльності. Місце науки в системі духовної культури. Основні функції науки. Цілі та пріоритети науки. Позитивні та негативні фактори розвитку науки. Вплив науки на спосіб життєдіяльності сучасної людини. Основні тенденції розвитку наук. Принципи класифікації наук. Внутрішні фактори еволюції науки: ідеали, норми, цінності. Глобальні регулятиви наукової діяльності: наукова картина світу, стиль мислення, науково-технічна політика суспільства. Рух науки: школи, напрями, концепції, дослідницькі програми. Наукознавство як наука про науку: проблеми, методи, напрями досліджень. Наука й філософія. Історія й філософія науки як етапи її самопізнання. Світоглядні орієнтації науки історія й сучасність Проблема неоднозначності світоглядних інтерпретацій новітніх досягнень науки. Мотиваційний зміст інноваційного процесу в науці. Моральні та правові регулятиви розвитку науки.			
2.	Тема 2. Філософія науки. Її предмет та основні проблеми Предмет «Філософії науки». Специфіка співвідношення філософії та науки. Плюралізм філософських систем як основна проблема дисципліни «Філософія науки». Епістемологія та філософія науки. Філософія науки як інтерпретація з позицій раціональної філософії можливостей, цілей, закономірностей та методів функціонування та розвитку науки. Основні аспекти філософії науки: онтологія науки, гносеологія науки, логіка і методологія науки, аксіологія науки, загальна соціологія науки, філософські питання економічного і правового регулювання наукової діяльності, філософські проблеми науково-технічної політики і управління наукою. Загальна структура науки та закономірності її розвитку. Філософія та наука. Основні аспекти існування науки: система знань, соціальний інститут, форма суспільної свідомості, виробництво й вид діяльності. Місце науки в системі духовної культури. Основні функції науки. Цілі та пріоритети науки. Вплив науки на спосіб життєдіяльності сучасної людини. Основні тенденції розвитку наук. Принципи класифікації наук. Внутрішні фактори еволюції науки: ідеали, норми, цінності. Глобальні регулятиви наукової діяльності: наукова картина світу, стиль мислення, науково-технічна політика держави. Рух науки: школи, напрями, концепції, дослідницькі програми. Наукознавство як наука про науку: проблеми, методи, напрями досліджень. Проблема неоднозначності світоглядних інтерпретацій новітніх досягнень науки. Проблема істини в філософії та науці. Істина, правда, омана. Мотиваційний зміст інноваційного процесу в науці. Етичні та правові регулятиви розвитку науки. Природна мова та мова науки.	4	1	4
3.	Тема 3. Історичні етапи філософсько-наукового пізнання світу (V ст. до н.е. – XIX ст. н.е.). Філософські засади наукової проблематики у Стародавньому світі (Геракліт, Демокріт, Сократ, Платон, Арістотель). Філософсько-теологічний контекст розвитку раціонального мислення в середні віки. Номіналізм та реалізм. Гуманізм наукового пізнання в епоху Відродження. Натурфілософія. Проблема нескінченності у	2	1	7

	філософії Відродження (М. Кузанський, М. Коперник, Д. Бруно). Філософські засади нової математики. Відділення фізики від метафізики: Г. Галілей. Становлення класичного ідеалу наукової раціональності в епоху Нового часу (І. Ньютон, Г. Лейбніц) та Просвітництва. Концепції науки у філософії І. Канта, Г. Гегеля, К. Маркса.			
4.	<p>Тема 4. Сучасна філософія пізнання. Методологічний плюралізм. Постмодерн.</p> <p>Методологічний плюралізм. Проблема демаркації (визначення меж науки). Суперечливість емпірико-індуктивного та гіпотетико-дедуктивного методів науки. Антифундаменталізм як основа сучасного методологічного плюралізму. Напрямки методологічного плюралізму - постпозитивізм, герменевтика, структуралізм, соціологія знання. Варіанти методологічного плюралізму: ситуаційний плюралізм (Г. Радніцький); інтерналістський плюралізм (Г. Альберт, І. Лакатос); екстерналістський плюралізм (О. Шпенглер, Т. Кун, Ю. Хабермас); анархістський плюралізм (П. Фейєрабенд). Методологічні основи науки епохи постмодерну. Ситуація постмодерну в науці та філософії. Обмеження наукової раціональності в контексті розвитку філософії ХХ ст. Ірраціоналізм як альтернатива раціоналізму в філософії й культурі. Онтологічний, гносеологічний та соціологічний аспекти постмодернізму. Принцип множинності істини. Правда, постправа, інтерпретація, симулякр. Постмодерністське розв'язання проблеми співвідношення релігії та науки в неотомізмі. Свобода наукової творчості і моральні регулятиви розвитку сучасного наукового пізнання. Герменевтична онтологія М. Хайдеггера. Методологія пізнання соціальних процесів. Теорія Т. Куна.</p>	2	1	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРОБЛЕМА РЕАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ НАУЦІ. ПЛЮРАЛІЗМ КОГНІТИВНИХ ПРАКТИК				
5.	<p>Тема 5. Онтологічні та гносеологічні проблеми сучасної науки</p> <p>Проблема реальності в сучасній науці. Трансформації об'єкта і ідеалу об'єктивності. Зміна ідеалів і норм опису, пояснення, розуміння. Особливості формалізації сучасної науки. Теоретизація сучасної науки. Розуміння реальності в класичній і сучасній науці. Трансформації об'єкта і ідеалу об'єктивності. Проблема подолання розриву об'єкта та суб'єкта пізнання. Специфіка сучасної об'єктної сфери науки. Зміна ідеалів і норм опису, пояснення, розуміння. Необхідна умова об'єктивності опису: чітка фіксація взаємодії об'єкта із засобами спостереження і обліку при його описі, особливостей засобів спостереження (типів вимірювальних пристроїв), ідеалів і норм опису, пояснення, розуміння. Концепція додатковості Н. Бора. Проблема співвідношення опису і пояснення, пояснення і розуміння. Формальна знакова система. Метод формалізації. Роль новітніх інформаційних технологій в сучасній науці.</p>	2	1	7
6.	<p>Тема 6. Плюралізм когнітивних практик</p> <p>Методологія індуктивізму. Проблема реальності в сучасній науці. Трансформації об'єкта і ідеалу об'єктивності. Зміна ідеалів і норм опису, пояснення, розуміння. Особливості формалізації сучасної</p>	4	1	10

	<p>науки. Поняття наукового відкриття в індуктивізмі. Проблема обґрунтування істинності «фактуальних» положень. Принципи редукції, верифікації, демаркації.</p> <p>Радикальний і поміркований індуктивізм. Потреба доповнення когнітивних процесів фактами суспільної історії, психологічними факторами. Проблема індуктивного впорядкування фактів. Антиномізм незалежності предмету й методу пізнання. Розробка проблем методології (О. Конт), логіки (Дж.С. Мілль, Г. Спенсер).</p> <p>Принципи емпіріокритицизму Р. Авенаріуса: учення про принципову координацію, принцип найменшої витрати сил. Принцип економії мислення й теорія елементів досвіду Е. Маха.</p> <p>Прагматизм: доктрина Ч.С. Пірса, концепція В. Джеймса; інструменталізм Дж. Дьюї. Поняття «корисність істини».</p> <p>Розвиток математики й логіки на початку ХХ ст. та їх зв'язок з філософією науки. «Логіко-філософський трактат» Л. Вітгенштейна. Логічний атомізм Б. Рассела. Логічний емпіризм Віденського гуртка. Критика можливостей гносеології Р. Карнапом. Програма аналізу мови науки. Синтаксичний і семантичний аналіз структури наукового знання. «Філософія аналізу» Е. Мура. Аналітична філософія Куайна, Гудмена, Уайта. Філософія лінгвістичного аналізу. Методологія конвенціоналізму. Засади конвенціоналізму в доктрині А. Пуанкаре (питання про природу математичного знання та проблема інтуїції). Співвідношення фактів і узагальнень. Проблема об'єктивності істини. Криза фізики й проблема відносності істини. Поняття «класифікуючої системи». Узгодження фактів у єдину систему. Проблема «Центру» системи класифікації й вторгнення аномалій. Методологія заміни або ускладнення периферії класифікуючої системи. Релятивізм систем пояснення фактів. Зняття проблеми обґрунтування індуктивно сформульованих висновків. Концепція кумулятивного росту наукових знань на «фундаменті» «доведених наукових фактів». Винахід більш простої класифікуючої системи як наукове відкриття. Порівняння систем наукових знань на предмет виявлення більш простого варіанта опису дійсності та процес ускладнення наукових класифікуючих систем. Революційна заміна, класифікуючих систем на більш прості системи як сутність історії науки. Інструменталістський варіант конвенціоналізму. Концепція інструментальної функції наукової теорії. Досягнення «простоти» - ідеалу прогресу Методологічний фальсифікаціонізм. Логіко-епістемологічна критика індуктивізму та ряду положень конвенціоналізму П. Дюгемом. Концепція аналізу наукової проблеми через аналіз історії науки. Теза Дюгема-Куайна. Фальсифікаціоністська теорія К. Поппера. Принцип фальсифікації. Поняття «регресивна» і «прогресивна» наукова теорія. Місце <i>modus tollens</i> при співвідношенні теоретичного знання з фактами. Поняття «правдоподібність теорії». Умови росту знання. Теорія «трьох світів» К. Поппера.</p>			
7.	<p>Тема 7. Філософія та методологія історичної науки</p> <p>Теорія парадигмального формування й розвитку наукового знання. Поняття «нормальний» і «революційний» періоди розвитку науки. Проблема «гештальт-переключення». Поняття «наукового співтовариства». Пріоритет первинності парадигм по відношенню</p>	2	1	9

<p>до правил і припущень. Методологія дослідницьких програм І. Лакатоса. Критика фальсифікаціоністської гіпотетико-дедуктивної концепції про місце гіпотези як висхідного пункту теорії. Поняття «прогресивного» і «регресивного» зсуву проблеми. Структура науково-дослідницької програми. Тематичний аналіз науки Дж. Холтона. Проблема історичної реконструкції науки. Поняття «тема наукового дослідження». Концепція трьохвимірності розвитку наукового знання. Теорія концептуальних революцій в науці. Базові поняття і проблеми у філософії науки С. Тулміна. Обґрунтування соціологічного аналізу науки. Концепція методологічного анархізму. Принципи «теоретичного плюралізму»: теоретичної альтернативи, емпіричної несумісності теорій. Історичність критеріїв кращої теорії. Критика догматизму при виборі наукового методу. Релятивізація методу як реалізація діяльності суб'єкта культури.</p>			
<p style="text-align: center;">Тема 8. Філософія та методологія фізики</p> <p>Класичний, некласичний та постнекласичний етапи в розвитку фізики, стилі наукового мислення й картини світу. Глобальні наукові революції, становлення класичної фізики, перехід до некласичної фізики на початку ХХ ст. і сучасна наукова революція. Еволюціонізм у сучасній фізичній картині світу. Світ як предмет фізичних теорій і космологічних сценаріїв. Унітарні теорії фізичних взаємодій та їх застосування в космології. Концепція множинності світів та її філософські засади. Єдність багатоманітності у світі як генетична єдність. Світ як матерія, утримана у своїй особливості. Світ і Універсум. Світ, що самоорганізується як ціле і на різних рівнях його структурної організації. Проблеми простору і часу в історії філософії й фізики. Суб'єктивне і об'єктивне абсолютне і відносне як характеристики простору і часу у філософських засадах різних фізичних картин світу. Проблема незворотності часу в класичній, некласичній та сучасній фізиці. Проблема скінченності та нескінченності простору й часу. Фізична реальність і типи фізичних об'єктів. Частинки й поля. Дальнодія і близькодія. Типи фундаментальних фізичних взаємодій та проблема їх єдності. Фізичні системи в механіці термодинаміці, квантовій, релятивістській і квантово-релятивістській фізиці. Стійкість фізичних систем як динамічна стійкість. Проблема когерентності в процесах, що самоорганізуються. Принцип підлеглості проти принципу редуцції. Філософські проблеми квантової теорії. Дискусія Н. Бора й А. Ейнштейна. Парадокс А. Ейнштейна, Вихідна квантово-механічна єдність світу як генетична єдність у сучасній картині світу. Квантово-механічна цілісність одиниць речовини і живих організмів. Принцип відносності до засобів спостереження як зважання на активність суб'єкту пізнання. Вимога принципової спостережуваності. Вимога пояснювальної сили теорії. Вимога передбачувальної сили теорії. Принцип простоти теорії або вимога принципової простоти. Принцип відповідності як регулятив співвідношення між новою фізичною теорією та її попередницею. Методологічні принципи фізичних дослідницьких програм. Принципи дальності та близькодії. Принцип когерентності. Принципи симетрії та закони збереження. Принцип спонтанного</p>	2	1	5

	<p>порушення симетрії й проблема незворотності часу. Принцип редукції (класична фізика) та принцип підпорядкованості (синергетика). Принцип доповнювальності. Філософія й методологія нелінійного природознавства (синергетика, нелінійна термодинаміка, теорія динамічного хаосу тощо). Детермінація, причинність, детермінізм принцип причинності. Ситуації біфуркації у нелінійних теоріях самоорганізації та їх розуміння як ситуацій формування причин. Детермінований хаос і проблема непередбачуваності причинно визначених процесів. Принцип підпорядкування як вираз способу самоорганізації як становлення нового цілого. Форсування цілим, що самоорганізується, частин з наявних елементів середовища. Розширення поняття когерентності. Поняття ат трактору. Необоротність нелінійних процесів. Фрактальна геометрія як новий спосіб просторового опису часової еволюції динамічного хаосу. Феномен самоподібності, повтор у хаосі. Опис становлення природної різноманітності та виділення її стабільних форм у термінах математичних моделей детермінованого хаосу. Нелінійна термодинаміка та розв'язання проблеми теплової смерті Всесвіту. Природність ускладнення з термодинамічних позицій. Самовільність переходу від хаосу до порядку.</p>			
	<p>Тема 9. Філософія та методологія математики Основні філософські проблеми обґрунтування математики. Природа математичної абстракції і специфіка предмету математики. Аксиоматичний метод і його роль у математиці. Аксиоматизація математики та інших наук. Умови та межі застосування аксиоматичного методу. Проблема нескінченності й питання обґрунтування математики. Математична нескінченність і різні абстракції здійснюваності. Актуальна нескінченність і теоретико-множинне обґрунтування математики. Потенційна нескінченність і конструктивне обґрунтування математики. Проблема істини в аксиоматичних і формалізованих системах математики. Проблема існування в математиці. Математичне існування й несуперечливість. Математичне існування й конструктивність. Філософські дискусії навколо проблем засад математики. Криза засад математики на поч. ХХ ст. і виникнення нових шкіл обґрунтування. Парадокси теорії множин і логіки. Логіцизм. Формалізм. Інтуїціонізм і конструктивізм. Гільбертова програма обґрунтування математики. Теореми Геделя про неповноту та їх вплив на дослідження по обґрунтуванню математики.</p>	2	2	8
	<p>Тема 10. Філософія та методологія економічної науки Об'єкт, предмет та мета та функції філософії економіки. Конкретизація універсальних філософських принципів стосовно економічного рівня буття як мета філософії економіки. Визначення місця економічного буття у системі буття. Діалектика свободи та необхідності в діяльності економічних суб'єктів, економічні події як основа соціального буття. Внутрішня суперечливість форм економічного буття. Суперечність між продуктивними силами та виробничими відносинами як «наскрізне» протиріччя економічного буття. Визначення місця економічного знання у системі наукового знання. Об'єктивність законів економічного</p>	4	2	11

	<p>буття та їх особливості. Методологія пошуку законів економічного буття. Дослідження процесів здобуття та оцінки економічного знання. Критерії оцінки адекватності економічного знання економічному буттю. Сутність smart (інтелектуальної) економіки. Теорія культурної детермінації та її значення в поясненні і вирішенні економічних проблем.</p>			
	<p>Тема 11. Філософія та методологія біології та екології Предметна визначеність філософії біології як єдність і взаємозв'язок соціокультурних, світоглядних і методологічних проблем. Сучасна біологія як культурний і цивілізаційний феномен. Культуротворчі та цивілізаційні можливості біології. Гуманізація біологічного пізнання. «Людиноцентризм» як її суттєва ознака. Культурно-гуманістичний смисл сучасної біології. Проблеми етики в біологічному пізнанні. Світоглядно-етичні принципи як регулятиви науково-біологічного пізнання. Проблема співвідношення свободи наукової творчості й відповідальності дослідника. Поняття біоетики і його філософське осмислення. Світоглядне навантаження центральних теоретичних проблем біології – походження й сутності життя розвитку живого. Еволюційна концепція в біології й еволюція й вихідних принципів (Бюффон, Лінней, Ламарк, Дарвін синтетична теорія еволюції). Історичні та сучасні варіанти методологічних традицій біологічного пізнання. Редукціоністська та холістська парадигми. Можливості системного підходу і еволюціонізму. Проблема теоретизації біології: історія питання і сучасні варіанти розв'язання. Соціально-філософські й методологічні проблеми новітньої біотехнології. Світоглядні та методологічні аспекти конструювання живого у генній інженерії. Проблема штучного біологічного світу та біотехнічної еволюції. Екологічна проблема як глобальна. Варіанти методологій оцінювання екологічного стану Землі й розв'язання екологічної проблеми. Можливості концепції біосфери й ноосфери в розв'язанні екологічних проблем. Творчість В. Вернадського та Т.Де Шардена. Екологія і етика, екологія й політика. "Римський клуб" місце його діяльності в формуванні екологічного мислення й вплив на світову громадську думку. Екологічна проблема в предметі природничих наук. Інтеграційні аспекти в розв'язанні екологічної проблеми. Екологізація сучасного наукового мислення.</p>	2	1	6
	Разом	26	13	81

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний та підсумковий) здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації освітнього процесу в ЦНТУ. Протягом семестру здобувач може отримати максимум 60 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 30

балів, за другий рубіжний контроль – 30 балів, 40 балів виносяться на іспит. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, ситуаційних завдань, підготовки публікацій.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестовий контроль.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи, Протокол № 1 від «28» серпня 2023.